

İLKOKULDA EV ÖDEVLERİ İÇİN ANNE BABALARA ÖNERİLER

Okul çağındaki çocukların ve ana babalarının çoğunun en fazla sorun yaşadığı konu ev ödevleridir. Ödev sorunları nedeniyle ana baba ve çocuk arasındaki ilişki gerginleşmekte, hatta bazı evlerde hemen her gün ödev savaşları yaşanmaktadır. Çocukta dikkat eksikliği hiperaktivite ya da öğrenme güçlüğü gibi rahatsızlıklar varsa ev ödevi sorunları daha ciddi boyutlara ulaşmaktadır. Bu nedenle ana baba eğitimi programı içinde ev ödevleri konusu ayrı bir bölüm olarak ele alınmaktadır.

EV ÖDEVLERİNİN ÖNEMİ

Ev ödevlerinin öğretmen için önemi: Okulda verilen bilgilerin çocuklar tarafından alınıp alınmadığının kontrol edilmesini; Okulda verilen bilgilerin evde tekrar edilip, pekiştirilmesini;

- Çocukların sorumluluk alma, verilen görevi tamamlama, planlama yapma becerilerini geliştirmeyi ve öğretmenin çocuğu bu bakımdan tanımasını;
- Okulda verilen bilgilerin gerçek yaşamlarında kullanılarak kalıcı hale gelmesini;
- Araştırma yapma, bilgiye ulaşma yollarını öğrenme, edinilen bilgileri bütünleştirebilme gibi becerileri geliştirmeyi sağlar.

Ev ödevlerinin ana baba açısından önemi: Ev ödevleri, okulla ev arasında bağlantıyı sağlayan önemli bir araçtır. Çocuğun eğitiminin nasıl gittiği hakkında bilgi verir.

Çocuğun sorumluluk alma, zamanı iyi kullanma gibi becerilerinin gelişimini gösterir. Ana babanın çocuğun eğitimine önem verdiklerini göstermelerini ve ilgilenmelerini sağlayan bir araçtır.

Ev ödevlerinin çocuklar için önemi:

- Okulda edinilen bilgi ve becerilerin tekrarı ve pekiştirilmesini;
- Okuma, yazma, aritmetik gibi temel akademik becerilerin gelişmesini;
- Sorumluluk alma, bir işe başlayabilme ve sürdürülebilme, zamanı kullanma gibi önemli becerilerin gelişmesini;
- Araştırma yapma, bilgi toplama ve bu bilgileri bütünleştirebilme becerilerinin gelişmesini;
- Okulda edinilen bilgilerin gerçek yaşamda kullanılması yoluyla öğrenme motivasyonu sağlar.

ÖDEV SİSTEMİ: Ödev sistemi, anne baba, öğretmen ve çocuktan oluşan üçlü bir sistemdir. Bu üçlüden herhangi birinin görevini tam olarak yapmaması durumunda sorun çıkar. Bu nedenle ev ödevleri sorunlarına yaklaşırken sistemin her bir parçası ayrı ayrı gözden geçirilmelidir.

DENGELİ ÖDEV SİSTEMİ

Öğretmenin görevleri	Çocuğun Görevleri	Ana babanın Görevleri
Amaca uygun ödevler vermek	Ödevi tam ve doğru olarak almak	Ödev için uygun bir zaman belirlemek
Ödevin tam olarak anlaşıldığından emin olmak	Ödev için gerekli malzemeyi almak	Ödev için uygun yer belirlemek
Gerekli materyali sağlamak	Ödevde belirlenen saatte başlamak	Gerekli malzemeyi sağlamak
Motive edici olmak	Ödevi belirlenen sürede bitirmek	Sınırlı bir yönlendirme ve yardım vermek
Ödevleri kontrol etmek	Ödevi zamanında teslim etmek	Motive edici olmak
Ödevler üzerinde düzeltmeler yapıp geri bildirim vermek	Kontrol edilen ödevler üzerindeki düzeltmeleri incelemek	Ödevin yapılıp yapılmadığını kontrol etmek
Yapılmayan ödevler için tutarlı mantıksal sonuçlar sunmak ve bunları izlemek	Ödevin ve alınan notun sorumluluğunu almak	Uyumsuzluk durumunda mantıksal sonuçlar sunmak ve bunları izlemek

Ana babaların ev ödevleri konusunda uygun olmayan tutumları:

- Ödevi sık sık sorgulamak, hatırlatmak.
- Alınmayan ödevleri telefonla başkalarından öğrenmeyi kabullenmek.
- Ödev yaparken sürekli çocuğun yanında olmak.
  - Her aşamasında ödevde müdahale etmek, daha mükemmel olmasını istemek.
- Güzel olmayan yazıları sildirip, tekrar yazdırmak.
- Ödevlerle hiç ilgilenmemek, kontrol etmemek. Sorumluluğu tamamen öğretmene ve çocuğa bırakmak.
- Ödev yapılmadığında uzun nutuklar çekmek, aşırı tepki göstermek ama net sonuçlar uygulamamak.

Ödev konusunda sorunlar yaşayan çocukların ana babaları, devamlı hatırlatma, söylenme, ikna etmeye çalışma, ödüllendirme, tehdit etme, azarlama hatta şiddet uygulama gibi yöntemleri deneyerek ödevin yapılmasını sağlarlar. Sonuçta ödevi düşünme, hatırlatma, yaptırma sorumluluğunu ana baba üstlenmiş, çocuk sadece ana babaya eşlik etmiş olur. O günün ödevi yapılmış bile olsa, ertesi gün çocuk yine ana babanın hatırlatmasını, yanında oturmasını ve ödevini yaptırmasını bekleyecektir. Bu şekilde başlayan bir ödev sistemi ana baba tutumunu değiştirmede sürece devam eder. Çocuk hiç bir zaman "Ben bugün ödev yapmaya kendiliğimden başlayayım, yalnız başıma yapayım." demeyecektir. Asıl önemli olan ödevin yapılmış olması değil, çocuğun ödev sorumluluğunu kazanmasıdır.

SİSTEMİ DENGELERMEK

Sistemi dengeye oturtmak için atılması gereken ilk adım çocuk yetiştirmenin temel ilkelerini gözden geçirmektir. Çocuğuyla sağlıklı iletişim kuramayan, ona empatik yaklaşamayan, sevgisini göstermeyen, kural, sınır koyamayan bir ana babanın ödevler konusunda hangi yaklaşımı uygularsa uygulasin, başarıya ulaşması zordur. Burada sunulacak olan ödev sistemi ana baba çocuk ve öğretmen arasında olumlu ve güvene dayanan bir ilişki temeline oturmaktadır.

Çocukla İşbirliği Yapmak:

Ana baba ve öğretmenlerin çeşitli sorunlar karşısında en sık yaptığı hata, kendi kendilerine çeşitli çözümler üretip, anlık kararlar verip bu kararlara çocuğun uymasını beklemektir. Ev ödevleri çocuğu doğrudan ilgilendiren bir konu olduğundan izlenecek yol konusunda çocukla işbirliği yapılmalı, ona çözümler üretmek konusunda sorumluluk verilmelidir.

Dengeli bir sistemde anne babanın görevleri:

- Çocukla birlikte ödevler için uygun zaman belirlemek.
- Çocukla birlikte, ödev için uygun yer belirlemek.
- Gerekli malzemeleri sağlamak.
- Sınırlı bir yönlendirme ve yardım sağlamak.
- Kararlı ve tutarlı olmak.
- Uyumsuzluk durumunda mantıksal sonuçlar sunmak ve bu kararları uygulamak.

ÖDEV ZAMANINI BELİRLEMEK

Ödevin ne zaman yapılacağına o gün karar verilmemeli, mutlaka önceden hazırlanmış bir program içinde ödev saati önceden belirlenmiş olmalıdır. *“Bazen ödevlerini yetiştirememenin nedeni zamansızlık oluyor. Bu sorunu çözmek için Günlük Ödev Saati belirleyeceğiz. Her gün ödevini tam ne zaman yapacağını bileceksin, bu süre içinde başka bir şeyle ilgilenmemeni sadece ödev yapmanı istiyorum”*

Ödev Saati:

- Çocuk dinlenmiş ve yemek yeme gibi gereksinimleri karşılanmış olmalıdır.
- Tutarlı ve sabit bir zaman olmalıdır.
- Erken bir saat seçilmelidir. Ödevler bittikten sonra çocuğa kendisi için ayırabileceği bir zaman kalmalıdır. Ödev zamanı yatmadan hemen önce olursa ödevi yapmama durumunda çocuğa mantıksal sonuç uygulamak imkansız olur.
- Ödev süresi belirli olmalı, yani başlangıç saati belli olduğu gibi bitiş saati de belli olmalıdır.
- Ödev süresi çocuğun yaşına ve dikkat süresine göre belirlenmeli ve 2-3 parçaya bölünmelidir.
- Sınıf düzeyine göre ödev süresinin ne kadar olması gerektiği konusunda yaklaşımlar vardır. Bazı kaynaklarda birinci sınıfta 10 dakika ile başlayıp, artan her düzeyde süreye 10 dakika eklenebileceği bildirilmektedir. Çocuğun hızı ve ödevlerin niteliğine göre bu süre biraz daha uzun tutulabilir.

Hafta içi günler için:

- 1. ve 2. sınıflar için günde 10-20 dakika
- 3. - 4. sınıflar için 20-45 dakika
- 5. - 6. sınıflar için 45-60 dakika
- 7. - 9. sınıflar için 60-90 dakika
- 10. - 11. sınıflar için 90-120 dakika
- İlköğretim ilk beş yılında, çocuğun dikkat eksikliği, özel öğrenme güçlüğü gibi bir sorunu yoksa, sadece ödevleri yapmak akademik başarı için yeterli olabilmektedir. Ancak 6. sınıftan itibaren ödev yapma sürelerine ayrıca ders tekrar etme ve çalışma süresinin eklenmesi gerekmektedir. Bu konuda anababalar çocuklarıyla baştan

konusup, ödev yapma ve ders çalışma sürelerini ayrı ayrı belirlenmesini sağlamalıdır.

→ Ödev saatinde çocuğun ödev yapmaya başlayıp başlamadığı kontrol edilir.

→ Ödev zamanından erken bitse bile o sürenin kalanı çalışmakla ya da tekrar etmekle geçirilmelidir. Bu yaklaşım özellikle aceleyle ve özensiz yapılan ödevler için faydalıdır. Ödev zamanı konusunda çocukla konuşurken yukarıdaki koşullara uyan seçenekler sunulabilir:

- “Ödev saatinin geldiğini sana ben mi hatırlatayım, saat mi kuralım ?”
- “Ödev saatin 17:00 mi 17:30’da mı olsun ?”

Çocuk bu seçeneklerden birisine karar verdikten sonra bu karar bir hafta kadar denenir. Bir haftanın sonunda “Konuştuğumuz sistem nasıl gidiyor ? Aldığımız kararlar işe yarıyor mu ?” sorularının yanıtları aranır. Aksama varsa yeni çözümler üretilir ve yeni kararlar alınır. İstenilen sonuca ulaşılan kadar bu uygulamalara devam edilir.

ÖDEV YERİ BELİRLEMEK

Ödev için en uygun yer diğer kişilerden ayrı, sessiz ve dağınık olmayan bir ortamdır.

1. Evde uygun bir köşe çocuğun çalışma köşesi olarak düzenlenir: İyi aydınlanan, rahat ve sakin bir köşe gereklidir.

2. Tamamen sessiz olması gerekmez. Bazı çocuklar tamamen sessiz ortamlarda dikkatlerini toplayamadıklarını ifade etmektedirler. Dikkati dağıtmayacak türde bir müzik kullanılabilir.

3. Ödevlerin masa başında yapılması önemlidir. Odanın diğer bölümleri dağınık olsa bile çalışma masasının üstünün olabildiğince boş ve düzenli olması yeterlidir.

4. Televizyon karşısında ya da bilgisayarın açık olduğu bir ortamda ödev konsantre olmak zordur. Ödev saati süresince bu aletler kapalı tutulmalıdır. Çocuğun çalışma köşesini benimsemesini, sahiplenmesini sağlayacak düzenlemeler yapılabilir.

Ödev yerinin önemi çocukla konuşulmalı: “Ödevini yaparken dikkatini yoğunlaştırman ve düşünebilmen gerekiyor. Eğer çevrede gürültü olursa ve dikkatini dağıtan şeyler olursa ödevini iyi yapamazsın. Ben bunu sağlamak için elimden geleni yapacağım ve senin de elinden gelenin en iyisini yapacağına inanıyorum. Ödev saatinde çalışma köşende olmaya ve ödevini bitirene kadar orada kalmaya özen göstermeni bekliyorum.”

Çeşitli Yaşlar İçin Önerilen Ödev Köşeleri:

5-8 YAŞ: Çalışma köşesi birlikte seçilir. Bu köşe ana babanın bulunduğu yere yakın olursa, ihtiyacı olduğunda hemen yanına gidilebilir.

9-11 YAŞ: Uygun köşe için yardımcı olunur ama karar verme şansı tanınır. Bu yaşlarda yerde ya da yatakta çalışmaya bayılırlar, bunun uygun olmadığını belirtin.

11 YAŞ ve sonrası: Kendisi karar vermelidir ama ana babanın bunun uygun bir ortam olup olmadığını denetleme hakkı vardır.

ÖDEV KUTUSU (ACİL YARDIM KUTUSU) Ödevler sırasında gerekli olabilecek tüm malzemelerin depolandığı bir kutu oluşturulabilir. “Ödev saatini kalem kağıt gibi şeyleri arayarak geçirdiğinde canın sıkılıyor, zaman kaybediyorsun. Bunun için gerekli olabilecek tüm şeyleri koyacağın bir kutu oluşturacağız, bunlar sadece sana ait olacak ve sadece ödevler yapılırken kullanacaksın. Zaman zaman kutuyu birlikte kontrol edip eksiklerini tamamlayabiliriz.”

ÇOCUK ÖDEVİNİ KENDİSİ YAPMALI

Çocuklar için, ödevlerini bir erişkinin yardımıyla yapmaktan, kendi başına yapabilmeye geçmek önemli bir gelişim aşamasıdır. Bu gelişimin olabildiğince erken sağlanabilmesi için ev ödevlerinin en önemli işlevinin bağımsız çalışabilme, bilgiye ulaşabilme ve sorumluluk becerilerinin gelişmesi olduğu unutulmamalıdır. Çocuğun ödevlerini kendi başına yapması, ana babanın bu konuda hiç sorumluluk almaması anlamına gelmemelidir. Ana babanın ödevlere önem vermesi, izlemesi, kontrol etmesi ve cesaretlendirici olması bu becerilerin gelişimi için önemlidir. Başlangıçta çocuk daha yakın bir izleme ve daha fazla yardıma gereksinim duyacaktır. Ana baba ödev süresince çocuğun yanında oturup yanıtları vermek ya da hataları düzeltmek yerine araştırma, karar verebilme, plan yapabilme becerilerini geliştirecek fırsatlar tanımalıdır. Çocuk ödevlerini kendi başına yapmadığını söylüyor ve ana babadan yardım istiyorsa önce bunun nedenleri araştırılmalıdır. Kendi başına ödev yapmayı sağlamak için uygulanması gereken yaklaşımlar bu nedenlere göre değişecektir. Olası nedenler:

- Verilen ödev çocuğun kapasitesinin üzerinde olabilir.
- Ödevin nasıl yapılacağı öğretmen tarafından yeterince açıklanmamıştır.
- Çocuğun kendine güveni yoktur. Her aşamada kontrol ve onay beklemektedir.
- Yalnız başına kaldığında yaptığı işi sürdürmekte zorluk çekmektedir.
- Ödevleri ana baba ile birlikte yapmaya alıştığı için kendi başına yapamamaktadır.
- Çocuk ödevi ana babayla birlikte yapmayı onlarla baş başa olma fırsatı olarak görmektedir.
- Belki de bu nedenlerden birkaçı söz konusudur. Çocuğa ödevlerin asıl amacının verilen bir işin sorumluluğunu üstlenme ve onu kendi başına yapabilme becerilerini geliştirmek olduğu açıklanmalıdır. Bu konuda öğretmenin de çocuklarla konuşması önemlidir. Öğretmen ödevi verirken çocuğun yapabileceği türden ödevler vermeye özen gösterir ve kendi başına yapmaları gerektiğini vurgularsa çocuk bunu en baştan öğrenecektir. Çocuk ödevi ana baba ile birlikte yapmaya alışmış ve her adımda onay bekliyorsa aşamalı bir şekilde yavaş yavaş bu sistem değiştirilebilir. Önce her üç soruda bir kontrol yapılır, sonra beş soruda bir çocuğun yanına gidilir.
- Çocuğun yaşına ve toplam ödev süresine göre ödevler 2-3 parçaya bölünerek tamamlanabilir. Her bir bölümün süresi 10-15 dakika arasındadır. Ödev üç parçaya bölündüyse ilk 15 dakika için yapılacak olan ödevler belirlenir. Çocuğun yanından ayrılırken sadece belirlenen kısmı tamamlaması istenir ve 15 dakikanın bitiminde yanına gelip yapılan kısmın kontrol edileceği bildirilir. Sürenin sonunda anababa çocuğun yanına gidip verilen kısmı yapıp yapmadığını kontrol eder. Yapılmamışsa sorunun ne olduğunu konuşulur. Yapılmışsa çocuk olumlu mesajlarla desteklenir ve ikinci 15 dakika için yapılacak olan kısım belirlenir. İlk 15 dakikanın sonunda çocuğun yorgun ya da isteksiz olduğu gözlemlenirse ikinci bölüme başlamadan önce 10 dakikalık kısa bir ara verilebilir. Ödevinin miktarına göre ödevler 3-4 bölüme ayrılarak tamamlanabilir.

ÖDEVLERİN KONTROLÜ

Ödevlerin kontrolü tümünün yapılmış olup olmadığı ve hem de yanlışların düzeltilmesi açısından çok önemlidir. Ödevlerdeki yanlışlar, düzeltilmezse yanlış öğrenmeye neden olurlar. Ana baba çocuğun kendi başına ödev yapabilme durumuna göre, ödev süresinin bitiminde ya da her on beş-yirmi dakikada bir çocuğun yaptığı ödevleri kontrol etmelidir. Yanlışları düzeltmek temelde ana babanın görevi olmamalıdır. Ana baba bütün yanlışları düzeltirse öğretmen çocuğun hatalarını göremez, her şeyi doğru öğrettiğini düşünebilir. İdeal olan yol, ödev kontrolünün ve

düzeltilmelerin öğretmen tarafından yapılmasıdır. Ancak öğrenci sayısının çok olması, müfredat programının yoğunluğu gibi nedenlerle bazı öğretmenler ödevleri kontrol edemediklerini ifade etmektedirler. Böyle bir durum söz konusu ise ana baba ve öğretmen bu konuyu konuşup, uygun bir çözüm üretmelidir. Ana baba ödevdeki yanlışların altını kırmızı kalemle işaretleyip, çocuğun düzeltmesine fırsat tanıyabilir. Çocuk düzeltilmiyorsa ve öğretmen de ödev kontrolünü titizlikle yapamıyorsa, ana baba çocukla birlikte düzeltmeleri yapmalıdır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, yanlışları düzeltmek için ödev süresinin fazla uzatılmamasıdır. Hem çocuk daha fazla dikkatini veremez hem de bir sonraki gün ödevde başlamakta isteksiz davranır. Ödevdeki hataların nedeninin çocuğun o konuyu iyi öğrenememesi olduğu düşünülüyorsa “Bu konuyu öğretmene tekrar sor, bazı yerlerini tam olarak anlamadığını görüyorum” denilebilir. Ana baba çocuğun asıl öğretmeni olmadığını unutmamalıdır. Bazen ana babanın öğretme yolu ile öğretmenin gösterdikleri arasında farklılıklar olabilir. Bu da çocuğun kafasını karıştırabilir.

ÖDEVLER KONUSUNDA ÇOCUĞU CESARETLENDİRMEK

Ödevler konusunda ana babanın destekleyici ve cesaretlendirici tutumu çok önemlidir. Ana babanın ödev sorumluluğunu çocuğa bırakması, ödevlerle hiç ilgilenmemesi anlamına gelmez. Ana baba ödevlerin tam olarak alınması ve yapılması konusunda takipçi olup, çocukla birlikte kurallar belirlerken, bir yandan da övgü ve cesaretlendirmeye önem vermelidir.

Çocuğu motive etmek için çeşitli yollar:

- Yaptığı ödevlere övgü dolu notlar yazın:
“Çok iyi gidiyorsun, seninle gurur duyuyorum.”“Ezgi sen bir ödev kahramanısın.” gibi
- En beğendiği, en çok gurur duyduğu ödevi bir yere asarak sergileyin.

Uzm. Dr. Özlem Sürücü